

Diakoni i Aalborg Stift.

En undersøgelse af diakoniens placering i folkekirkens menigheder og sogne i Aalborg stift.

Foretaget i 2012 af Diakoniudvalget i Aalborg Stift
Kommenteret Bjarne Hougaard

Diakoni i Aalborg Stift.

I foråret 2012 gennemførte diakoniudvalget i Aalborg stift en netbaseret undersøgelse af diakoniens placering i Aalborg Stifts menigheder og sogne. Resultatet af undersøgelsen var et enormt materiale, som vi efterfølgende har bearbejdet på forskellig vis. Til at forestå undersøgelsen blev der nedsat en arbejdsgruppe på 3 personer, som undervejs fik hjælp af Forsknings- og innovationskonsulent ved Blaa Kors, Lone Bang Møller, der stod for den tekniske udarbejdelse af netundersøgelsen. Udvalget bestod af sognemedhjælper Erik Villy Rasmussen, udviklingskonsulent Birgitte Viftrup Mortensen og undertegnede.

Undersøgelsen spurgte ind til 13 forskellige arbejdsgrøne, som af udvalget er vurderet til at have særlig interesse i forbindelse med at få en oversigt over diakonale aktiviteter i stiftet. De 13 områder er: Besøgstjeneste, babysalmesang, legestue, tværkulturelt arbejde, sogneaftener, sogneeftermiddage, ældrearangementer, hjælpekasse, væresteder, genbrugsbutikker, samvær for familier, tilbud til udviklingshæmmede, ungdomsklub eller andre arrangementer for unge. Desuden var der mulighed for at anføre diakonalt arbejde, som man ikke kunne få puttet ind i nogle af de arbejdsområder er nævnt i undersøgelsen. Vi vil i forbindelse nogle af spørgsmålene argumentere for, hvorfor netop denne opgave er særlig nævnt.

I denne artikel vil jeg fremlægge nogle af resultaterne, samtidig med at jeg forsøger at fortolke på nogle af svarerne og uddestilere nogle relevante spørgsmål, som vi i diakoniudvalget kan arbejde videre med. I forbindelse med artiklen har jeg fået stor hjælp af Forsknings- og innovationskonsulent ved Blaa Kors, Lone Bang Møller, som har stillet gode spørgsmål og som også har bistået med det tekniske i forbindelse med undersøgelsens gennemførelse.

Respondenterne?

Der er for nogle sogne flere besvarelser. Derfor er antallet af besvarelser ikke identisk med antallet af sogne eller pastorater, der er omfattet af undersøgelsen. Der er indtastet 141 besvarelser fra i alt 113 af 265 sogne, hvilket svarer til, at 43 % af alle sogne i stiftet har afgivet svar.

De ca. 30 "dobbeltsvarelser" medfører principielt, at disse sognes diakonale arbejde får overvægt i undersøgelsen. Hvis deres besvarelser afviger meget fra de øvrige, eksempelvis ved at det er særligt aktive sogne, som har overvægt, så er det ekstra problematisk. Et tjek i tallene indikerer, at dette ikke er tilfældet. For at undgå, at besvarelserne får overvægt har vi overvejet at sortere nogle af de ekstra besvarelser fra. Det ville betyde at vi skulle beslutte os for hvilke/hvis besvarelser der skulle være gældende, og det kan være vanskeligt at vurdere, både hvis besvarelserne internt i det enkelte sogn ikke varierer særlig meget (i det tilfælde vil dobbeltsvarelsen heller ikke have afgørende indflydelse på billedet). Men det vil også være vanskeligt i de tilfælde, hvor besvarelserne afviger meget fra hinanden, når vi ikke selv kender noget til de lokale forhold.

Da databasens opbygning endvidere betyder, at der vil være et stort arbejde forbundet med at sortere nogle bestemte besvarelser fra, har det været vores vurdering, at vi fastholder alle besvarelserne og lader dem indgå i ½databasen og analysen.

Det er ikke alle respondenter, der har besvaret alle spørgsmål. Procentsatserne i det følgende skal ses som procenter af afgivne svar på netop dette område.

Hvilket område dækker besvarelsen?

Nogle af de sogne, hvorfra der ikke er kommet en besvarelse, kan alligevel være dækket af undersøgelsen, fordi 62 af de godt 140 besvarelser dækker hele pastoratet og ikke kun det sogn, som respondenterne egentlig

repræsenterer. Det vil sikkert ikke være forkert, hvis vi antager at i alt 200 sogne er dækket af undersøgelsen.

Sognenes størrelse:

Et andet spørgsmål er hvor mange mennesker, der bor i det sogn eller det pastorat, som besvarelsen dækker?

Der er både store og små sogne repræsenteret i undersøgelsens besvarelser. Ca. 50% af besvarelserne dækker sogne med mere end 3000 ind-

Sognestørrelse	Respondenter	Procent
Under 500	6	7,5%
5.00-1.000	12	15,0%
1.000-1.500	5	6,2%
1500-2000	4	5,0%
2.000-3.000	4	5,0%
3.000-5.000	17	21,2%
5.000-7.000	13	16,2%
7.000-10.000	9	11,2%
Mere end 10.000	10	12,5%
Uoplyst	0	0,0%
I alt	80	100,0%

byggere. De 113 sogne tæller i alt ca. 331.000 af stiftets ca. 515.000 indbyggere – altså er ca. 65% af alle indbyggere i sognet omfattet af besvarelserne. (disse oplysninger er indtastet efterfølgende, da stort set ingen havde besvaret spørgsmålet)

[Bilag 1](#) viser sammenhængen mellem sognets størrelse og forekomsten af diakonale aktiviteter. Her ser vi at de største sogne naturligt har den største sandsynlighed for at have enhver form for diakonal aktivitet. Det er selvfølgelig ikke overraskende.

Hvem har svaret

Det er i de fleste tilfælde sognepræsten, som har besvaret spørgeskemaet. Gennemsnitligt har de sognepræster, som har besvaret skemaet, godt 12 års anciennitet (variation fra 0-35 år). Flere menighedsrådsmedlemmer har også bidraget. De menighedsrådsmedlemmer, som har besvaret, har en gennemsnitlig anciennitet på knapt 11 år (fra 3 til 30 år)

Diakonale aktiviteter i sognet/pastoratet – et overblik

Statistikmaterialet findes på diakoniudvalgets side under Aalborg stifts hjemmeside www.aalborgstift.dk

Svarene har givet anledning til følgende kommentarer og overvejelser.

Samværsaktiviteter for voksne

Besvarelserne efterlader os med det indtryk, at der er en del diakonal aktivitet i de sogne, som har deltaget i undersøgelsen. Særligt synes der at være at være en del gang i det vi kunne kalde samværsaktiviteter som foregår i og omkring kirken, som feks. sogneeftermiddage og –aftener og ældrearrangementer. For eksempel findes eftermiddagsmøder i ca 75% af sognene.

Der kan måske stilles spørgsmålstegn ved overhovedet at tage disse aktiviteter med i undersøgelsen. Når vi har gjort det, er det ud fra den betragtning at der i nogle tilfælde kan være mennesker, som igennem disse aktiviteter oplever et værdifuldt menneskeligt fællesskab, som de måske ikke finder så mange andre steder.

I kommentarerne kan vi se, at der enkelte steder tidligere har været kritisk få fremmødte. Mest interessant er bemærkningen som findes i en af besvarelserne:

Til de traditionelle sogneeftermiddage kom der til sidst kun en lille håndfuld. Da vi ændrede konceptet til "Pigekammeret", kom der pludselig 35-40 mennesker.

Det kunne være interessant at vide, om det er den eneste ændring, der er sket i dette tilfælde.

Hvordan er tilslutningen til sogneeftermiddagene?	Respon- spon- denter	Procent
Vi overvejer at lukke på grund af for lav deltagelse	2	2,6%
Tilslutningen er meget lavere end vore forventninger	7	9,1%
Tilslutningen er rimelig i forhold til vore forventninger	48	62,3%
Tilslutningen er højere end vi havde turdet håbe	20	26,0%
I alt	77	100,0%
Hvor mange deltagere har der været i gennemsnit?		
1-5	1	1,3%
6-10	4	5,2%
11-20	14	18,2%
21-30	24	31,2%
31-50	19	24,7%
Mere end 50	15	19,5%
I alt	77	100,0%

Aktiviteter for børn og børnefamilier

Her har vi særligt interesseret os for babysalmesang og legestuer. Vi har overvejet relevansen af at medtage disse i en undersøgelse om diakoni. Men vi da begge aktiviteter ud over det sociale fællesskab også har mulighed for at være egentlig netværksdannende for nogle grupper af mødre, finder vi det berettiget at medtage dem.

Undervejs i arbejdet opstod tanken om, at det muligvis kunne tænkes at et sogn, der har babysalmesang også naturligt ville have en legestue for lidt ældre børn, for dermed at have en vis kontinuitet. Ved at sammenkøre svarene for de to aktiviteter viser det sig i nogen grad at være tilfældet. Langt over halvdelen af sognene, der har babysalmesang, har også en legestue, mens kun 25 % af sogne, der ikke tilbyder babysalmesang, har en legestue.

	Ja, lege- stue	Nej, lege- stue	Ved ikke	I alt
Ja, babysalme- sang	44	29	0	73
Nej, babysalme- sang	9	28	0	37
Ved ikke	0	0	0	0
I alt	53	57	0	110

Aktiviteter for unge og familier.

Vi finder det bemærkelsesværdigt at hele 58 har besvaret at der findes aktiviteter for familier i sognet, mens 53 siger nej til det spørgsmål. Det er et for os overraskende stort tal, der svarer ja. Kigger vi på kommentarerne til spørgsmålene viser det sig at rigtig mange her har anført familie- og spaghettigudstjenester. Da vi allerede en gang har spurgt efter spaghettigudstjenesterne, kunne vi have ønsket os en bedre formulering af spørgsmålet, så det blev mere afgrænset. Ud fra dette materiale kan sige noget om forekomsten af mere direkte sociale tilbud til familier.

Når det gælder tilbud til unge, kan vi se, at omkring 40 % af alle, der har svaret på spørgsmålene om unge, angiver at sognet har ungdomsklub eller andre arrangementer for unge. En del af kommentarerne understreger at tilbuddet gives sammen med andre interessanter (spejdere, IMU, efterskoler eller andre) og på spørgsmålet om, hvor initiativet til tilbuddet kommer fra, svarer 23 at andre har været med til at tage initiativet.

Væresteder og genbrugsbutikker

Der rapporteres om 21 væresteder i svarene, og over halvdelen har åbent dagligt. Initiativet kommer også her i langt de fleste tilfælde fra kirkelige organisationer eller andre interessenter udenfor menighedsrådenes arbejdsområde.

Vi har spurgt efter forekomsten af genbrugsbutikker i sognet. Vi har også her overvejet om det burde tages med, men fandt det berettiget da genbrugsbutikkerne, ud over

Væresteder	Respon-	Procent
Ja	21	18,9%
Nej	86	77,5%
Ved ikke	4	3,6%
I alt	111	100,0%
Genbrugs-		
butikker		
Ja	41	36,0%
Nej	70	61,4%
Ved ikke	3	2,6%
I alt	114	100,0%

at skaffe penge til et bestemt formål, også betyder en meget vigtig mulighed for fællesskab og samvær både for de frivillige indbyrdes og mellem frivillige og butikkens kunder. Endvidere har mange genbrugsbutikker også mulighed for at give en kop kaffe og tage en snak med de kunder der kommer i butikken.

I næsten alle tilfælde er initiativet til genbrugsbutikken kommet fra kirkelige organisationer, hvilket ikke er overraskende. Der er tilknyttet et meget stort antal frivillige til de 41 genbrugsbutikker der rapporteres om i besvarelserne. Vi kender ikke det eksakte antal, da svarmulighederne netop i denne aktivitet burde have været lidt mere nuanceret. Næsen alle har svaret at der er over 10 frivillige, hvilket var det højeste tal i svarmulighederne.

Hjælpekasser

Der er også mange sogne (ca. 60 %), som har en eller anden form for "hjælpekasse", altså en mulighed for at yde økonomisk eller anden hjælp til mennesker i en meget dårlig økonomisk situation.

Langt de fleste (66 %) oplever en efterspørgsel efter hjælp, som svarer til

forventningerne. Kun meget få giver udtryk for en højere efterspørgsel end forventninger.

Diakonale organisationer

I op mod 25% af sognene/pastoraterne er andre diakonalt orienterede organisationer, og svarmaterialet rummer en lang liste af forskellige organisationer og institutioner, som er placeret i de forskellige sogne. Langt de fleste med kontaktadresser så det er muligt at finde frem til de lokale tilbud. Det er bemærkelsesværdigt at sognene kun i ca.50% af tilfældene har et formaliseret samarbejdet med den diakonale organisation eller institution der ligger i sognet.

Tilbud til udviklingshæmmede

25 af respondenterne siger ja, til at der er tilbud til udviklingshæmmede – det svarer til knap 25 % af de 105, der har svaret på spørgsmålet. Og både statistikken og kommentarerne viser at disse

Udviklingshæmmede	Respondenter	Procent
Ja	25	23,8%
Nej	76	72,4%
Ved ikke	4	3,8%
I alt	105	100,0%

tilbud gives forholdsvis sjældent, men at fremmødet i alle tilfældet er rimelig eller bedre end forventet.

Et interessant spørgsmål kunne her være, at få afdækket baggrunden for at netop disse sogne har taget den opgave op.

Drøftelse af diakoni på menighedsrådets møder.

I undersøgelsen spurgte vi: "Hvor ofte har spørgsmål vedrørende sognets diakonale indsats været på dagsordenen ved et menighedsrådsmøde i løbet af den seneste periode?" og svarene fordelte sig således.

Diakonal indsats på dagsordenen?	Respon- denter	Procent
Det har aldrig været på dagsordenen	23	21,1%
... på dagsordenen en enkelt gang	31	28,4%
... på dagsordenen en eller to gange om året	41	37,6%
... på dagsordenen en gang i kvartalet	10	9,2%
... på dagsordenen hver eller næsten hver gang	4	3,7%
I alt	109	100,0%

En femtedel af respondenterne siger altså de aldrig har drøftet diakoni på menighedsrådsmøderne, og 28% har kun drøftet det en enkelt gang.

Man kan spørge: *Betyder det noget, om der drøftes diakoni i sognene?*

Besvarelserne tyder på, at der er en sammenhæng mellem, hvor ofte diakoni er på dagsordenen og hvor megen diakonal aktivitet, der er i det pågældende sogn. Ved en samkørsel af forskellige spørgsmål kan det se ud til at det for stort set alle diakonale aktiviteter viser sig en sammenhæng. Det gælder dog i mindre grad, når det drejer sig om sogneaftener og ældrearrangementer, som et stort flertal har, uanset om menighedsrådet drøfter diakoni regelmæssigt. Sammenhængen er også mindre, når det drejer sig om genbrugsbutikker og væresteder – formentlig fordi det er aktiviteter, som MR kun sjældent driver på egen hånd.

Spørgsmål til overvejelse:

På baggrund af undersøgelsen har diakoniudvalget fundet en række spørgsmål som der skal arbejdes videre med:

Ligger aktiviteten på et forventeligt og/eller tilfredsstillende niveau?

Er der noget særligt, som diakoniudvalget kan og ønsker at gøre for at øge aktiviteten indenfor nogle aktivitetsområder?

Skal diakoniudvalget – eller andre – overhovedet arbejde for at øge aktivitetsniveau, eller er det højt nok?

Vil man gerne sikre, at alle tilbyder bestemte aktiviteter?

Skal udvalget være med til at skabe rammer for gode drøftelser i menighedsrådene eller for at fremme vidensdeling om hvordan et sogn kan organisere og tilrettelægge konkrete diakonale aktiviteter?

Er der basis for at etablere tættere samspil med andre organisationer, foreninger, skoler osv for at få flere diakonale aktiviteter stablet på benene?

Er det tilfredsstillende, at så få har en frivilligpolitik?

Er det noget, diakoniudvalget vil gå ind i? – og i så fald hvordan?

Hvad sker der nu

Efter afslutningen af undersøgelsen har diakoniudvalget besluttet at lade familiearbejdet være fokusområde for udvalgets arbejde.

Det skal ske dels gennem iværksættelsen af et pilotprojekt i udvalgte områder, dels gennem vidensdeling og inspiration, og endelig gennem Stiftsdag for diakoni, som afholdes lørdag d. 9. november 2013 i Skalborg kirke. Her vil hovedforedraget være ved Lisbeth Zornig Andersen, som er tidligere formand for Børnerådet.

Gennem et pilotprojekt ønsker udvalget at få erfaringer med en målrettet indsats overfor udvalgte familier med begyndende sociale problemer i forhold til børnenes skolegang, økonomi, kriminalitet, misbrug eller andet. Udvælgelsen af familier skal ske i samarbejde med de lokale sociale myndigheder.

De lokale projekter tænkes at tage udgangspunkt i et sogn eller et provsti, der bliver udvalgt dels ud fra geografiske hensyn og dels ud fra, i hvor høj grad der kan findes lokale ildsjæle, der kan være tovholder i det lokale arbejde.

De op til fire pilotprojekter tilbydes professionel rådgivning og coaching for at sikre en proces og for at give mulighed for evaluering af arbejdet.

Sideløbende med disse lokalprojekter ønsker diakoniudvalget at gøre hjemmesiden til en idebank med en særlig afdeling for hjælp til familier.

Kommissorium for Aalborg Stifts diakoni-udvalg

Aalborg Stifts diakoniudvalg er nedsat af Aalborg Stiftsråd og har til opgave at inspirere og opmuntre til diakonalt arbejde i Aalborg stift.

I den kirkeministerielle betænkning Opgaver i sogn, provsti og stift (Betænkning 1477, 2006) hedder det: "Folkekirkens mission som kristen kirke er at forkynde Kristus som hele verdens frelser." Betænkningen nævner herefter fire centrale opgaver: gudstjeneste, undervisning, diakoni og mission.

Sognet og sognemenigheden er den grundlæggende enhed i opfyldelsen af disse opgaver. Men samtidig er der opgaver, som ikke nødvendigvis har det enkelte sogn som naturligt udgangspunkt. Det gælder ikke mindst det diakonale ansvar, hvor sognemenigheder kan samarbejde med andre sognemenigheder eller med de forskellige diakonale organisationer.

En vigtig opgave for diakoniudvalget er derfor at fremme gensidig udveksling af erfaringer fra både præster, sognemedhjælpere og organisationsansatte, samt alle de mange frivillige, der yder en stor indsats for mennesker, der befinder sig i en sårbar situation.

For at virkeliggøre denne opgave skal udvalget

- kortlægge diakonale aktiviteter, såvel i sognene som på organisations-/institutions-niveau og ajourføre denne kortlægning
- informere på stiftets hjemmeside
- arrangere debat-, kursus- og inspirationsdage om diakoni
- inspirere til afholdelse af diakoniens dag i flest mulige sogne/provstier
- opbygge idebank for diakonale initiativer.
- være i kontakt med de diakonale organisationer, som arbejder i stiftet
- formidle erfaringer fra diakonale initiativer i andre stifter
- stille forslag til stiftsrådet eller til biskoppen vedr. ønskelige initiativer.

Udvalget kan nedsætte underudvalg til at varetage arbejdet på særlige områder

Udvalget skal løbende vedligeholde en skriftligt formuleret målsætning for de(t) kommende år.

Udvalget skal en gang årligt rapportere til Aalborg Stiftsråd.

Udvalgets udgifter dækkes af Aalborg Stiftsråd.

Udvalget skal årligt levere overslag over forventede udgifter i kommende kalenderår.

Udvalget udpeges af Aalborg Stiftsråd efter indstilling fra biskoppen.

Udvalget bør rumme repræsentanter for præster, menighedsråd samt både sogne-diakoni og organisations-diakoni.

Udvalget består i øjeblikket af:

Bjarne Hougaard, sognepræst i Hirtshals.

(formand) tlf. 9894 1080 mail: bhou@km.dk

Susanne Houmøller, diakon, leder af Den Blå Sociale Café, Hjørring

(næstformand) mail: shj@blaakors.dk

Henning Toft Bro, Biskop over Aalborg Stift. Mail htb@km.dk

Gitte Arendt Dideriksen, sygeplejerske, bestyrelsesmedlem i Menighedsplejerne i Aalborgprovstierne. mail: gitte-arendt@stofanet.dk

Malene Højbjerg Tarp, sognemedhjælper i Sankt Markus sogn, Aalborg.
mail: maom@km.dk

Paul Holm, diakon, formand for Diakonforbundet i Aalborg Stift.

mail: paul-holm@mail.tele.dk

Erik Villy Rasmussen, provstisekretær,

formand for Café Parasollen, Aalborg. Mail: evr@km.dk

Lena Bentsen, korshærs- og arresthuspræst, Aalborg. mail: lmb@km.dk

Vibeke Bach Hansen, sognemedhjælper, Bangsbostrand sogn, Frederikshavn. Mail: smh.bangsbostrand@mail.tele.dk

Leif Sondrup, Stiftamtmand, mail: Isonor@statsforvaltning.dk

Bodil Nørager, sognepræst, Tødsø, mail: bon@km.dk

Lars Brinth, sekretær, mail: lrb@km.dk

Bilag 1

Oversigt over ”ja’er” flettet med sognestørrelser.

Det skal bemærkes at der er ikke lige mange besvarelser for hver aktivitet. For hvert spørgsmål er antallet af besvarelser anført.

	Antal besvarelser vedr.	Under 500	500-1000	1000-1500	1500-2000	2000-3000	3000-5000	5000-7000	7000-10000	Mere end 10000	Uoplyst
Besøgstjeneste	65	17%	43%	20%	50%	100%	63%	40%	50%	63%	-
Baby-salmesang	75	33%	56%	60%	75%	100%	82%	92%	88%	100%	-
Legestue	63	0%	14%	25%	67%	100%	80%	75%	83%	50%	-
Tværkulturelt arbejde	64	50%	86%	40%	75%	-	63%	40%	43%	56%	-
Sogneaftener	76	50%	90%	80%	75%	100%	100%	92%	100%	90%	-
Sogne- eftermiddage	70	50%	50%	40%	100%	100%	81%	92%	86%	100%	-
Ældrearrangementer	71	33%	60%	80%	100%	100%	82%	80%	100%	100%	-
Hjælpekasser	67	50%	43%	40%	67%	100%	87%	58%	71%	90%	-
Væresteder	61	0%	0%	0%	33%	100%	20%	22%	33%	67%	-
Genbrugsbutikker	65	0%	14%	0%	50%	100%	33%	46%	29%	56%	-
Samvær for familier	64	0%	25%	20%	50%	100%	67%	33%	57%	67%	-
Tilbud til udviklingshæmmede	61	0%	14%	0%	0%	100%	36%	38%	29%	70%	-
Arrangementer for unge	60	0%	29%	0%	75%	-	36%	44%	33%	56%	-
Andre diakonale aktiviteter	62	0%	14%	60%	25%	100%	31%	50%	43%	56%	-

Bemærk:

tallene under sognestørrelser 2000-3000 giver mistanke om en fejlregistrering.